

[Pradžia](#) > ... > [Jūsų Teisės](#) > [Pagrindinės Teisės](#) > [Verslas Ir Žmogaus Teisės](#) > [Scotland](#)

Verslas ir žmogaus teisės

Turinį pateikė
Škotija

Škotija

1. Kokią teisinę apsaugą galiu gauti jūsų šalyje kaip asmuo, nukentėjęs nuo žmogaus teisių pažeidimų verslo srityje? Ar numatyta žalos atlyginimo galimybė?

Pagal 1998 m. Škotijos aktą reikalaujama, kad visi Škotijos parlamento priimami teisės aktai ir visi Škotijos vyriausybės narių veiksmai derėtų su Europos žmogaus teisių konvencijoje įtvirtintomis žmogaus teisėmis. Pagal 1998 m. Žmogaus teisių aktą Škotijos valdžios institucijoms draudžiama vykdyti veiksmus, kurie nederą su Konvencijoje įtvirtintomis teisėmis. Jeigu žmogaus teisės vis dėlto pažeidžiamos, Škotijos teismai turi įgaliojimus nagrinėti bylas ir nustatyti teisių gynimo priemones.

2006 m. Įmonių įstatyme apibrėžtas įmonių steigimo ir veiklos teisinis pagrindas. Karališkoji prokuratūra (angl. *The Crown Office and Procurator Fiscal Service*, toliau – COPFS) gali kelti bylas Škotijos verslo subjektams Škotijos teismuose, jeigu surenka įrodymus, kad buvo padaryta nusikalstama veika.

2015 m. Škotijos kovos su prekyba žmonėmis ir žmonių išnaudojimu įstatyme apibendrinamos ir sugriežtinamos esamos Jungtinės Karalystės baudžiamosios teisės normos dėl kovos su prekyba žmonėmis ir žmonių išnaudojimu ir dar griežčiau įtvirtinamas nukentėjusių asmenų statusas ir pagalbos jiems teikimas.

Įstatyme išdėstytos nuostatos dėl visų rūšių prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos bendros apibrėžties, prie šios veikos priskiriant visų rūšių suaugusiųjų ir vaikų išnaudojimą. Jame apibrėžiamos sunkinančios aplinkybės, kai prekyba žmonėmis vykdoma darant kitus nusikaltimus, ir performuluojama anksčiau taikyta atskira vergijos, tarnystės ir priverstinio arba privalomojo darbo apibrėžtis.

2015 m. įstatymo 4 skirsnyje išdėstytos nuostatos dėl nusikalstamos veikos, apimančios vergiją, tarnystę ir priverstinį arba privalomąjį darbą. Šios nuostatos turi būti aiškinamos pagal EŽTK 4 straipsnį.

Juridinio asmens statusą turintys subjektai (pavyzdžiui, įmonės), juridinio asmens statuso neturinčios asociacijos ir bendrijos gali būti pripažintos kaltomis padariusios prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką arba kitą nusikalstamą veiką pagal 2015 m. įstatymo 4 skirsnį. 2015 m. įstatymo 39 skirsnyje numatyta, kad atitinkami tokiam subjektui priklausantys asmenys (pavyzdžiui, direktorius) taip pat gali būti pripažinti kaltais dėl pirmiau nurodytos nusikalstamos veikos.

Vadovaudamasis 2015 m. įstatyme nustatytais reikalavimais, generalinis prokuroras (angl. *Lord Advocate*) paskelbė nurodymus prokurorams dėl įtariamų arba patvirtintų prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos arba 4 skirsnyje nurodytos nusikalstamos veikos (vergijos, tarnystės arba priverstinio ar privalomojo darbo) aukų baudžiamojo persekiojimo uždraudimo. COPFS šiuos nurodymus taiko ir toliau, siekdama užtikrinti, kad nukentėję asmenys nebūtų persekiojami dėl nusikalstamų veikų, kurias jie buvo priversti įvykdyti.

Škotijos valstybės tarnybų ombudsmeno institucijai (angl. *Scottish Public Services Ombudsman*, toliau – SPSO) suteikta plati kompetencija. Tai galutinė skundų dėl daugumos decentralizuotų Škotijos valstybės tarnybų instancija. SPSO taip pat teikia nepriklausomos peržiūros paslaugas Škotijos gerovės fondui ir turi įgaliojimą panaikinti tarybų sprendimus dėl prašymų skirti bendruomeninę priežiūrą ir krizės laikotarpiu suteikti dotaciją, taip pat yra įgaliota priimti naujus sprendimus. SPSO vaidmuo žalos atlyginimo srityje yra labai ribotas. Valstybės

tarnyboms, dėl kurių pateikiami skundai, ji dažniausiai pateikia rekomendacijas. Ombudsmeno tarnybos įgaliojimai ir pareigos yra išdėstyti 2002 m. Škotijos valstybės tarnybų ombudsmeno akte.

Jeigu asmuo mano, kad jo žmogaus teisės buvo pažeistos, jis gali prašyti nepriklausomos teisinės konsultacijos.

2. Ar jūsų šalyje yra specialių teisės nuostatų dėl šiurkščių žmogaus teisių pažeidimų? Ar šios nuostatos taikomos nusikaltimams aplinkai ar dideliam darbuotojų išnaudojimui?

Škotijos vyriausybės pagal 2016 m. (Škotijos) Žemės reformos įstatymą paskelbtame Pranešime dėl žemės teisių ir atsakomybės nustatyti šeši principai, padedantys formuoti su žemės klausimais susijusią Škotijos politiką. Pirmasis iš tų principų yra toks: „Bendra žemės teisių, atsakomybės ir viešosios politikos sistema turėtų skatinti užtikrinti atitinkamas su žeme susijusias žmogaus teises, padėti tomis teisėmis naudotis ir jas gerbti, padėti apsaugoti viešąjį interesą, gerovę ir viešųjų bei privačiųjų interesų pusiausvyrą. Šia sistema turėtų būti prisidedama prie tvaraus ekonomikos vystymosi, aplinkos saugojimo bei puoselėjimo, padedama užtikrinti socialinį teisingumą bei kurti teisingesnę visuomenę“.

2016 m. įstatyme reikalaujama, kad Škotijos ministrai reguliariai peržiūrėtų Pranešimą ir atsiskaitytų Parlamentui.

Informacija apie prekybą žmonėmis ir žmonių išnaudojimą pateikta atsakyme į pirmą klausimą.

3. Esu nukentėjęs nuo žmogaus teisių pažeidimo, padaryto Europos tarptautinei bendrovei vykdant veiklą už Europos Sąjungos ribų. Ar galiu kreiptis į jūsų šalies teismą, jei nesu ES pilietis arba negyvenu ES? Kokiomis sąlygomis galiu pareikšti reikalavimus dėl pažeistų teisių? Kur galima rasti papildomos informacijos?

Tai, kokios konkrečiai teisminės teisių gynimo priemonės taikomos pažeidus žmogaus teises, priklauso nuo to, ar ta teisė yra įtvirtinta bendrojoje teisėje arba įstatyme.

2015 m. Škotijos kovos su prekyba žmonėmis ir žmonių išnaudojimu įstatymo 2 skirsnyje nustatyta, kad prekyba žmonėmis, vykdoma Jungtinėje Karalystėje arba kitur, laikoma nusikalstama veika, t. y. prekyba žmonėmis gali apimti veiklą, kuri visiškai arba iš dalies vykdoma už Škotijos ribų.

2015 m. įstatyme taip pat nustatyta, kad Jungtinės Karalystės pilietis, t. y. asmuo, kurio įprastinė gyvenamoji vieta nusikalstamos veikos padarymo momentu buvo Škotijoje, arba pagal kurios nors Jungtinės Karalystės dalies įstatymus įsteigta institucija yra pripažįstami įvykdę prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką, nepriklausomai nuo to, kur ta veika buvo įvykdyta. Tai, ar asmens įprastinė gyvenamoji vieta yra Škotijoje, ar kitur, nustatoma atsižvelgiant į visus bylos faktus ir aplinkybes. Bet kuris kitas asmuo yra laikomas įvykdęs prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką tik tada, jeigu bet kuri atitinkamos veikos dalis buvo įvykdyta Jungtinėje Karalystėje arba jeigu atitinkama veika įvykdoma į Jungtinę Karalystę, atvykstančio, iš jos išvykstančio arba joje keliaujančio asmens atžvilgiu.

4. Ar asmenys, nukentėję verslo srityje nuo žmogaus teisių pažeidimų, padarytų Europos tarptautinėms bendrovėms vykdant veiklą už Europos Sąjungos ribų, gali sulaukti ombudsmeno institucijų, lygybės įstaigų arba nacionalinių žmogaus teisių institucijų paramos? Ar šios institucijos gali ištirti mano atvejį, jei nesu ES pilietis ir negyvenu ES? Ar jūsų šalyje yra kitų viešųjų tarnybų (pvz., darbo arba aplinkosaugos inspekcijų), kurios galėtų

Ištirti mano atvejį? Kur galiu rasti informacijos apie savo teises?

Daugeliu aspektų verslas Škotijoje reglamentuojamas panašiai, kaip likusioje Jungtinės Karalystės dalyje ir Europoje. Verslo veiklai taikomi įvairūs reikalavimai. Reikalavimų vykdymo užtikrinimo įgaliojimais labiau siekiama užtikrinti, kad verslo subjektai būtų baudžiami, o ne padėti nukentėjusiems asmenims, tačiau, jeigu veikla yra nusikalstamo pobūdžio, įsijungia policijos ir kitų valstybės žinybų mechanizmai.

Škotijoje veikia dvi Nacionalinės žmogaus teisių institucijos:

- [Škotijos žmogaus teisių komisija](#) (angl. *Scottish Human Rights Commission*, toliau – Žmogaus teisių komisija);
- [Lygybės ir žmogaus teisių komisija](#) (angl. *Equality and Human Rights Commission*, toliau – Lygybės komisija).

Ir Žmogaus teisių komisija, ir Lygybės komisija vykdo veiklą žmogaus teisių srityje ir atlieka svarbias, nors ir skirtingas, funkcijas nacionaliniu lygmeniu saugant tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises ir stebint, kaip jos užtikrinamos. Atitinkami kiekvienos komisijos įgaliojimai aprašyti jų interneto svetainėse.

Škotijos valstybės tarnybų ombudsmeno institucija (SPSO) yra galutinė skundų dėl daugumos decentralizuotų Škotijos valstybės tarnybų nagrinėjimo instancija. Ombudsmenas yra nepriklausomas pareigūnas ir, vykdydamas savo funkcijas, nėra pavaldus Škotijos vyriausybei arba Parlamentui ar jų kontroliuojamas. Nagrinėdamas skundus ombudsmenas gali nagrinėti ir kaltinimus dėl žmogaus teisių pažeidimų. Tačiau Europos tarptautinė bendrovė greičiausiai nepatenka į įstaigų, dėl kurių galima teikti skundus ombudsmenui, sąrašą. Ombudsmenas gali nagrinėti skundus dėl privačiojo sektoriaus arba savanorių suteiktų paslaugų, jeigu tos paslaugos suteiktos ombudsmeno jurisdikcijai priklausančios įstaigos vardu.

2002 m. Škotijos valstybės tarnybų ombudsmeno institucijos įstatymo 9 skirsnio 4 ir 5 dalyse yra nurodyta, kas gali teikti skundus ombudsmenui. Skundą asmuo gali teikti, jeigu skundo pateikimo metu gyvena Jungtinėje Karalystėje, o skundžiami veiksmai turi būti padaryti tuo metu, kai asmuo buvo Jungtinėje Karalystėje.

5. Ar jūsų šalis yra nustačiusi Europos tarptautinėms bendrovėms prievolę sukurti skundų nagrinėjimo arba mediacijos mechanizmus, kurie leistų ištirti vykdant jų verslą padarytus pažeidimus? Ar ši prievolė taikoma ir už Europos Sąjungos ribų padarytiems pažeidimams? Kas jūsų šalyje atsakingas už šios veiklos stebėseną? Ar jūsų šalyje yra viešai skelbiamos ataskaitos apie sistemos veikimą?

Jungtinėje Karalystėje yra įsteigtas nacionalinis informacijos dėl EBPO rekomendacijų daugiašalėms įmonėms centras (toliau – NIC). EBPO rekomendacijos daugiašalėms įmonėms – tai atsakingam verslui skirtų rekomendacijų rinkinys, įskaitant, be kitų dalykų, rekomendacijas dėl žmogaus teisių. Jungtinės Karalystės nacionalinis koordinacinis centras yra Tarptautinės prekybos departamento struktūrinis padalinys. Jis yra atsakingas už informacijos apie EBPO rekomendacijas sklaidą ir su jomis susijusių skundų nagrinėjimo mechanizmo įgyvendinimą. Jeigu įmonė pažeidžia EBPO rekomendacijas, skundą nacionaliniam informacijos centrui gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant jos darbuotojus, profesines sąjungas ir dėl įmonės veiklos nukentėjusias bendruomenes. Nacionalinis informacijos centras siekia tarpininkauti šalims, kad jos susitartų, tačiau, jeigu tai neįmanoma, nustatyti faktai, kad įmonė savo veikloje nesilaikė rekomendacijų, paskelbiami ir yra viešai prieinami. Informaciją apie tai, kaip pateikti skundą, galima rasti [nacionalinio informacijos centro interneto svetainėje](#).

Kitos Jungtinės Karalystės konsultacijų ir mediacijos paslaugų institucijos – [Piliečių konsultavimo biuras](#) (angl. *Citizens Advice Bureaux*) ir [Konsultavimo, taikinimo ir arbitražo tarnyba](#) (angl. *Advisory, Conciliation and Arbitration Service*).

6. Ar jūsų šalyje turiu specialių teisių, jei esu pažeidžiama auka, reiškianti reikalavimus dėl žmogaus teisių pažeidimų verslo srityje? Ar galiu gauti teisinę pagalbą ir kokiomis sąlygomis? Kokios išlaidos bus įtrauktos į teisinę pagalbą? Ar galiu gauti teisinę pagalbą tokiomis pat sąlygomis, jei nesu ES pilietis ar negyvenu ES?

Valstybės finansuojama teisinė pagalba teikiama tam, kad žmonės galėtų pareikšti ieškinius savo teisėms apginti arba apmokėti gynybą, jeigu priešingu atveju negalėtų sau to leisti.

1986 m. Škotijos teisinės pagalbos įstatyme nėra reikalaujama, kad dėl teisinės pagalbos besikreipiantis asmuo būtų Škotijos gyventojas. Civilinė teisinė pagalba yra dviejų rūšių:

i. konsultacijos ir pagalba. Advokatas gali suteikti konsultaciją, pateikti užklausas ir kliento vardu bendrauti su kitais subjektais. Konsultacijos ir pagalba gali būti teikiamos Škotijos teisės (įskaitant Jungtinės Karalystės teisę, kuri yra taikoma ir Škotijoje) klausimais, tačiau šiomis konsultacijomis ir pagalba negalima naudotis teismuose jau nagrinėjamose bylose;

ii. civilinė teisinė pagalba, teikiama Škotijos teismuose nagrinėjamose bylose.

Abiejų rūšių civilinė teisinė pagalba turi atitikti įstatymuose nustatytus tinkamumo kriterijus. Pagalba ir konsultacijos teikiamos, jeigu asmuo atitinka finansinius tinkamumo kriterijus. Asmenims, kuriems gali būti teikiama civilinė teisinė pagalba, taikomi tinkamumo kriterijai yra nuoseklūs ir skaidrūs, visi prašymai vertinami pagal teisės aktuose nustatytus kriterijus. Pagal pirmuosius du kriterijus vertinamas prašymo teisinis pagrindimas. Turi būti įrodyta, kad yra teisinis pagrindas kelti bylą, kurioje yra prašoma teisinės pagalbos (pakankamas pagrindas), ir kad yra pagrįsta naudoti valstybės lėšas pagalbai pagal tą bylą teikti. Pagal trečiąjį kriterijų vertinamos prašymą pateikusių asmens finansinės aplinkybės.

Daugiau informacijos galima rasti [Škotijos teisinės pagalbos valdybos \(angl. *Scottish Legal Aid Board*\) interneto svetainėje](#).

2015 m. Škotijos kovos su prekyba žmonėmis ir žmonių išnaudojimu įstatymo 9 skirsnyje Škotijos ministrai įgaliojami nurodyti, per kiek laiko suaugusiam asmeniui turi būti suteikta parama ir pagalba, jeigu yra pakankamai pagrindo tikėti, kad jis yra nukentėjęs nuo prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo. 2018 m. balandžio 1 d. įsigaliojusiuose nuostatuose nurodyta, kad parama ir pagalba turi būti suteiktos per 90 dienų ir jas gali sudaryti (tuo neapsiribojant):

- apgyvendinimas;
- pragyvenimo išlaidų padengimas;
- medicininės konsultacijos ir gydymas (įskaitant psichologinį įvertinimą ir gydymą);
- vertimas raštu ir žodžiu;
- konsultavimas;
- teisinės konsultacijos;
- informavimas apie kitas paslaugas, kuriomis suaugęs asmuo gali pasinaudoti;
- repatriacija.

2015 m. įstatymo 10 skirsnyje nurodyta, kad Škotijos ministrai turi įgaliojimus priimti nuostatus dėl to, kokia parama ir pagalba gali būti suteikta suaugusiam asmeniui, kuris yra arba atrodo esąs nukentėjęs nuo vergijos, tarnystės ar priverstinio arba privalomojo darbo. Nuostatai įsigaliojo 2018 m. balandžio 1 d. Juose nurodyta, kaip nustatoma, ar asmuo yra nukentėjęs nuo tokios nusikalstamos veikos, kokia parama ir pagalba yra teikiamos ir kad paramos ir pagalbos laikotarpis turėtų būti toks pat, koks nustatomas prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo aukoms.

Škotijos vyriausybė yra sudariusi finansavimo susitarimus su [Pagalbos migrantams tarnyba \(angl. *Migrant Help*\)](#) (ji teikia paramą suaugusiems asmenims, nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo, išskyrus moteris, nukentėjusias nuo prekybos žmonėmis siekiant jas lytiškai išnaudoti komerciniais tikslais) ir [Informacijos apie prekybą žmonėmis sklaidos aljansu \(angl. *Trafficking Awareness Raising Alliance*\)](#) (jis remia moteris, nukentėjusias nuo prekybos žmonėmis siekiant jas lytiškai išnaudoti komerciniais tikslais). [Psichologinės](#)

pagalbos tarnyba „The Anchor Service“, Glazgo miesto ir Klaido regiono nacionalinės sveikatos apsaugos tarnybos struktūros dalis, taip pat yra finansuojama ir teikia psichologinės pagalbos paslaugas visiems suaugusiems asmenims, nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir žmonių išnaudojimo Škotijoje.

■ Paskutinis naujinimas: 30/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.